

 VΕΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ	
	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	
	ΤΜΗΜΑ	
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	

ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια Β1, 1-4, 1103a14 - b2

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὐσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως *ἐθίζεται*, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. Οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

Ἐτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ'

ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἔστιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταυτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἔστι κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μναῖς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν *γυμνασίων* πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἑλλειψίν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς

A1) α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το δοθέν απόσπασμα του διδαγμένου κειμένου και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένο κειμενικό χωρίο.

1. Οι διανοητικές αρετές δεν απαιτούν την βοήθεια διδάσκοντος.
2. Είναι στη φύση του ανθρώπου να δέχεται τις ηθικές αρετές, οι οποίες δεν επιδέχονται περαιτέρω βελτίωση.
3. Οι όροι «πλείον», «ἐλαττον», «μέσον» αφορούν την αντικειμενική μεσότητα μόνο.
4. Οι ειδήμονες επιδιώκουν υποκειμενική μεσότητα.

A1) β Σε τι αναφέρονται οι υπογραμμισμένες αντωνυμίες;

A1.γ. Να εντοπίσετε στο **δεύτερο κείμενο αναφοράς** τις λέξεις/φράσεις που αναφέρονται στο μέσον κατὰ τὸ πρᾶγμα και στο μέσον πρὸς ἡμᾶς και να τις καταγράψετε στον παρακάτω πίνακα.

<u>μέσον κατὰ τὸ πρᾶγμα</u>	<u>μέσον πρὸς ἡμᾶς</u>

Μονάδες 10 (4, 2 και 4 αντίστοιχα)

B1) «Ἐτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται...τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι». Πώς αξιοποιεῖ το αντιθετικό ζεύγος δύναμις -- ενέργεια ο Αριστοτέλης στην διερεύνηση των ηθικών αρετών;

Μονάδες 10

B2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό κάθε φράσης από την στήλη Α και δίπλα το γράμμα από την ορθή συμπλήρωσή της στην στήλη Β:

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Η ευδαιμονία κατά τον Αριστοτέλη εξαρτάται από:	A. Την θεϊκή εὐνοια B. Την ανθρώπινη συμπεριφορά
2. Ο Αριστοτέλης κατά τις σπουδές του στην πλατωνική Ακαδημία διδάχθηκε από:	A. Τον Εὐδοξο B. Τον Ξενοκράτη
3. Το επιθυμητικόν σχετίζεται με τις βιολογικές ανάγκες, σύμφωνα με:	A. Τον Πλάτωνα B. Τον Αριστοτέλη
4. Ο Αριστοτέλης πέθανε:	A. Στην Χαλκίδα B. Στην Χαλκιδική
5. Ο Αριστοτέλης, λέγοντας ότι η Αθήνα είναι γεμάτη ασχήμια, κάνει υπαινιγμό για τους:	A. Συκοφάντες B. Αντιμακεδονικούς

B3. α) Να αποδώσετε την σημασία των λέξεων στο κείμενο και να χρησιμοποιήσετε καθεμία από αυτές σε μια πρόταση στη νέα ελληνική, με διαφορετική σημασία: **γυμνασίων** , **ἐθίζεται**.

B3. β) Να αντιστοιχίσετε κάθε λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή από την στήλη Β (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
Α. Πλεῖον	1. Διένεξη
Β. Ληψομένω	2. Δυσαριθμησία
Γ. Ἀρεταί	3. Πρόσχημα
Δ. Δέξασθαι	4. Πλεονασμός
Ε. Διαιρετῶ	5. Πλοιοκτῆτης
Στ. Ὑπερέχει	6. Εὐλημένος
	7. Δεξαμενή
	8. Προαιρετικός

Μονάδες 10 (4 και 6 αντίστοιχα)

B4

Εξετάζοντας το δοθέν παράλληλο απόσπασμα και το δεύτερο κείμενο αναφοράς, να εντοπίσετε κοινά στοιχεία στον φιλοσοφικό στοχασμό των δύο φιλοσόφων.

Για τούτο καθετί που κάνουμε κάθε φορά μπορεί να πετύχει κατά ένα μόνο τρόπο, αλλά μπορεί ν' αποτύχει κατά πολλούς· για να πετύχουμε, άλλωστε, τον στόχο δεν υπάρχει παρά μόνο ένας και απλός τρόπος, ενώ είναι δυνατό ν' αστοχήσουμε με πολλούς τρόπους, ανάλογα με το αν υπερβαίνουμε το μέτριο ή υστερούμε ως προς αυτό. Τούτο λοιπόν είναι το κατά φύση έργο του πρακτικού λόγου, να καταλύει και τις υπερβολές και τις ελλείψεις των παθών. Στις περιπτώσεις, δηλαδή, όπου από ασθένεια και αδυναμία ή από φόβο και δισταγμό η ορμή ενδίδει πολύ γρήγορα και απαρνιέται πρόωρα το καλό, εκεί εμφανίζεται ο πρακτικός λόγος για να υποκινήσει και να συδανλίσσει την ορμή· όπου, πάλι, η ορμή προχωρεί πέρα από τα κανονικά όρια, ρέοντας υπερβολική και άτακτη, εκεί ο πρακτικός λόγος αφαιρεί τη βιαιότητά της και την ελέγχει. Έτσι, περιορίζοντας την κίνηση των παθών, η λογική εμφυτεύει στο άλογο τις ηθικές αρετές, οι οποίες είναι το μεσαίο σημείο ανάμεσα έλλειψης και υπερβολής.

Πλούταρχος, Περί ηθικής αρετής, 444 b

Μονάδες 10